

A java még csak most jön

A lengyel elnökválasztás után

VISSZHANG - LXIV. évfolyam, 31. szám, 2020. július 31.

„A kormány most lényegében ott folytathatja, ahol abbahagyta” – írta Mitrovits Miklós a lengyel elnökválasztásról írt kitűnő elemzésében. (*Világok harca*, ÉS, 2020/29., júl. 17.) Érdemes részletesebben megnézni, mit jelent ez. Előre jelzem: semmi jót.

Neki fognak esni az önkormányzatoknak. A 2018-as helyi választásokon folytatódott az a hagyomány, hogy a nagyobb városok kivétel nélkül ellenzéki vezetés alá kerültek. Náluk nincsenek megyei jogú városok, a magyar megyei kormányhivatal-vezetőknél nagyobb hatáskörű vajdák pedig megsemmisíthetnek közgyűlési határozatokat és rendeleteket (az önkormányzat csak utólag fordulhat emiatt bírósághoz), továbbá a járvány ürügyén számos bevételtől fosztották meg a településeket, de a kormányzó Jog és Igazságosság Pártnak (PiS) ez nem elég. Egy kormányzati politikusa meghirdette: „szét kell verni a PO [Polgári Platform, a legnagyobb ellenzéki párt, amely 2007 és 2015 között kormányzott] kis helyi fejedelemségeit, amelyek ellenzéket képeznek az állammal szemben”. Ne lacafacázzunk velük! – figyelmeztetett. Például újra elővehetik a Duda elnök által megvétózott önkormányzati számvevőszék ötletét, amely pénzügyi hibákra hivatkozva leválthatta volna a polgármestereket. (Ez volt Duda egyetlen igazi vétója, mert a bíróságokról szóló törvények, amelyeket megfúrt, később mégis megszülettek. Itt talán a bázisát képező kistelepülések vezetőinek érdekeit védte.) Ehhez tudni kell: a lengyel jog szerint ha egy polgármester idő előtt távozik, nem a helyettese veszi át a szerepét az időközi választásig, mert az ő megbízatása is megszűnik, hanem kormánybiztos. Akkor is, ha a polgármester ellenzéki volt, és a képviselőtestület többsége továbbra is az. Lehet, hogy három hónap múlva újra ellenzéki győz, de addig a miniszterelnök által kinevezett komisszár mindenkit kirúghat a városházáról és a helyi cégek éléről.

Persze Duda megint vétózhat, és az ennek elutasításához szükséges háromötödös többsége nincs meg a PiS-nek. Van, aki azt gondolja: a második ciklusban már bátrabb és önállóbb lesz az államfő. De ez kevésbé valószínű. Nem ilyen alkat, továbbá öt év múlva is még csak 53 éves lesz. Harmadszor nem indulhat a választáson, és segítségre lesz szüksége, hogy mihez kezdjen.

A másik nagy téma: az igazságszolgáltatás további „reformja”, amelynek lényege, hogy a bírák még kiszolgáltatottabbá váljanak. Kormányhivatal ne veszítsen pert. Zbigniew Ziobro igazságügyi miniszter már most is a helyi bírói kar támogatása nélkül csereberélheti a bírósági vezetőket, akik meghálálják az előléptetést. Ő nevezi ki a fegyelmi biztosokat, akik egyre gyakrabban indítanak eljárást ítéletek tartalma vagy indoklása miatt is. Felettük a Legfelső Bíróság új fegyelmi kamarája áll, amelynek tagjait a sokak szerint alkotmányellenesen létrejött, mert nem a bírói kar, hanem a parlament által választott Országos Bírósági Tanács javaslatára – vagyis ténylegesen csak a PiS jelöltjei közül – nevezte ki Duda elnök, és akik jó része nem bíró volt. Az EU Bírósága előtt eljárás folyik, ezért a testület felszólította ezt a kamarát, hogy a döntésig függessze fel a működését, de hiába. A Legfelső Bíróság élén pedig néhány hete egy erősen vitatható jelölési folyamat után egy bírói állásába visszatért volt PiS-es miniszterhelyettes áll, mert a függetlenséghez ragaszkodó, ezért sokat támadott előző elnök megbízatása áprilisban lejárt. Duda nemrég en bloc lekommunizálta a bírókat, ami az idei évszámra ránézve nevetséges. Igaz, lehet találni egy 68 éves LB-bírót, aki 30 évesen, pártonkívüliként részt vett ellenzékiek – első fokú, nem túl szigorú – elítélésében. De ezzel előjönni jókora képmutatás, amikor az elmúlt ciklusban a Szejm igazságügyi bizottságának PiS-es elnökeként az a Stanisław Piotrowicz vezényelte le az igazságszolgáltatás szétverését, aki ugyancsak 1982-ben ügyészként ellenzékieket vádolt, és pártvezetőségi tag volt.

A bíróságokat egyre jobban markában tartó miniszter egyúttal legfőbb ügyész is. Nem pusztán felügyeli a vádhatóságot, ahogy ez sok demokráciában szokás, hanem közvetlenül irányítja, bármilyen nyomozásba beleszólhat, utasításokat adhat. Például bírók ellen is. Ezen kívül szeptemberben lejár az előző parlament által választott, a mostani hatalom által gyűlölt és folyamatosan sértegetett ombudsman mandátuma. Nem lesz, aki különböző ügyeket bíróság elé vigyen, mert jó esély van rá, hogy az állampolgári jogoknak olyan biztosra lesz, aki nem hisz ezekben a jogokban. Hiszen Adam Bodnar ellen az volt a fő kifogás, hogy különböző kisebbségeket véd, pedig – ezt már én karikírozom, de csak egy kicsit – kizárólag a fehér, katolikus, lengyel hetero férfiakért kellett volna kiállnia.

„Repolonizáljuk a sajtót” – ez a következő ígéret. Az idegen tulajdon idegen érdeket szolgál, mert bírál, pedig becsületes lengyel hazafi csak a kormány támogatója lehet. Miközben az adófizetők nagyon sok pénzből működő, elvben közszolgálati rádió és televízió kísérletet sem tesz a tisztességes, pártatlan tájékoztatásra, a hatalomtól független média egy része valóban külföldi tulajdonban van. Például az amerikai Discoveryhez tartozó TVN, amelyet már nyíltan fenyegetnek, mert a kormánypárt szerint Dudával szemben volt inkorrekt és elfogult. Georgette Mosbacher amerikai nagykövetség ugyan anyatigrisként védi, de a 73 éves üzletasszony, aki Trump régi ismerőseként és lelkes republikánus pénzgyűjtőként, diplomáciai tapasztalat nélkül került a tisztségébe, addig teheti ezt, amíg Washingtonból rá nem szólnak. Fenyegetik a svájci-német (Ringier–Axel Springer) tulajdonú *Onet* hírportált és a *Fakt* című bulvárlapot, az utóbbit azért, mert megírta a részleteket egy vitatott elnöki döntésről. „Nem a németek fogják megmondani, ki legyen az elnök!” – mennydörgött maga az érintett, a – természetesen lengyel – újságírók, szerkesztők pedig olyan üzeneteket kapnak, hogy „szemét hitlerista svábok, takarodjatok az országból!” Még bizarrabb, hogy Duda név szerint támadta a *Die Welt* tudósítóját, aki a saját lapjában írta azt, hogy Trzaskowski német szempontból jobb elnök lenne, mert nem támogatja a német háborús jóvátételi követelés elővetéletét 75 év után. Állítólag ez is befolyásolás volt. No de hány lengyel olvas *Die Weltet*? A „repolonizálás” módszere még nem ismert, de az országot alkotmányos tisztség nélkül ténylegesen irányító pártelnök, Jarosław Kaczyński szerint nemzeti tőkészek kezére kell juttatni a médiumokat.

Mindez azonban nem fog könnyen menni, mert a kormánytáboron belül is vannak ellentétek. A PiS igazából nem egyedül kormányoz, hanem két kisebb párttal, bár ez kifelé ritkán látszik, mert képviselőik közös jelöltek voltak és közös frakcióban ülnek. Ám a mindössze ötfős képviselőházi többség csak az ő 18-18 képviselőjükkel van meg. Májusban a Jarosław Gowin vezette Megegyezés kényszerítette ki a járványra hivatkozva, hogy hivatalosan is elhalasszák a május 10-ére kitűzött, ám ellehetetlenült első elnökválasztási fordulót. Kaczyński azóta is bosszút liheg azért a megaláztatásért, hogy a semmibe vett „partnerrel” egyenrangúként kellett egyezkednie. Ráadásul a valaha PO-s, a Tusk-kormányból átállt Gowin ellenzi az önkormányzatok és a média bedarálását, bár kormányt buktatni nem akar. Egyes hírek szerint folyik az áskálódás, hogy a miniszterelnök-helyetteségről lemondott politikust a pártja éléről is eltávolítsák. A paletta másik szélén a már említett Ziobro Szolidáris Lengyelországa található, amely sokkal drasztikusabban folytatná a „reformokat”. Ám ő időnként Dudával is ellentétben van, a 71 éves Kaczyński pedig gyanakodva figyeli a hataloméhesen nyomuló 50 évest, mert bár arról ellentmondó hírek járnak, hogy megtartja-e a formális pártelnökséget, a hatalmát tényleg feladni biztosan nem akarja.

Bajban van az ellenzék is. Hiába, hogy vesztes eddig még soha nem szerzett 10 milliónál több szavazatot, egy elnökválasztáson nincs ezüstérem. Rafał Trzaskowskit most ünneplik, hogy végre megszületett az ellenzék karizmatikus vezére, Tusk utódja. Ő hol azt mondja, hogy vállalja a kihívást, és állampolgári mozgalommá szélesíti a pártját, hol pedig azt, hogy nem lesz félállású főpolgármester, és Varsó vezetőjeként teljesíti, amit vállalt. A kettő aligha egyeztethető össze, emellett egy nagyváros élén mindig el lehet követni – vagy a PiS rá tud fogni – annyi hibát, hogy az gyengítse a hitelét. Emellett a PO-nak van egy elnöke is, Borys Budka, aki most a párt átszervezéséről beszél, és ki tudja, meddig viseli el Trzaskowski árnyékát. Van továbbá egy volt pártelnök, a házelnöki, külügy- és belügyminiszteri tisztséget is megjárta híres kavará, Grzegorz Schetyna, aki szintén biztosan szót kér. Elemzők figyelmeztetnek, és igazuk van: a 10 millió ember nem Trzaskowskira szavazott, hanem Duda ellen. A főpolgármester túl

nagyvárosi, túl liberális és túl értelmiségi a többség számára. Nem volt hatástalan a gyűlöletkampány, amely őt nemzetárulónak, zsidó- és németbérencnek, istentagadónak, a szexuális kisebbségekre is érvényes tolerancia és diszkriminációmentesség hirdetése miatt perverz gyerekmegrontónak mutatta be. A pártnak át kell továbbá gondolnia szociálpolitikáját és viszonyát a „kisebbségekhez”, mert a PiS sikerének titka ebben rejlik.

Az ellenzék összefogása a 2019-es szejmválasztáson kudarcot vallott. Az egyéni kerületeken alapuló szenátusban ugyan sikerült egyetlen szavazatnyi többséget szerezni, és ez a PiS mesterkedései ellenére még mindig megvan, de a felsőház csak késleltetni tudja a törvényeket 30 napig, több ereje nincs. A leszerepelt potenciális partnerek sértődötten duzzognak. Például a Parasztpárt, amely az elmúlt 30 évből 15 évig kisebbik partnerként kormányon volt hol baloldali, hol jobbközép párt mellett, de elnöke, a 38 éves Władysław Kosiniak-Kamysz az első fordulón szegyenletes 2,4 százalékon végzett, és ezután nem törte össze magát, hogy Trzaskowski mellé álljon. Vérig van sértve a baloldal is. Bár a magyar MSZP-hez hasonlítható, 1993–1997 és 2001–2005 között kormányzott SLD tavaly nagy bravúrként visszajutott a Szejmbe, ahonnan 2015-ben kiesett, most nem saját jelöltet indított. Ám az „összbaloldali” Robert Biedroń, aki másfél éve a Tavaszi névű pártot óriási ambíciókkal, a „régiji” baloldallal szemben indította el, ám azt hamar lerombolta, és kényszerűen bekullogott az SLD szárnyai alá, mindössze 2,2 százalékot kapott. Az SLD vezetői most Trzaskowskiékát támadják keserűen, a PiS nagy örömeire.

Nagy kérdés, hogy mi lesz a pártháttér nélkül, függetlenként 2,7 millió szavazatot gyűjtött Szymon Hołownia katolikus író, tévészemélyiség további sorsa. A második forduló előtt nagyon bágyadtan támogatta Trzaskowskit, amit sokan a szemére is vetnek, de szerinte a két nagy párt egykutyája, ő valami újat akar. Társadalmi, állampolgári mozgalmat indít, amiből persze előbb-utóbb párt lesz, de nehéz megjósolni, milyen. Egyelőre adományokból működteti a mozgalom csíráit, magánvagyonát felemésztette a kampány.

Az 1930-as évek fasisztoid alakulatainak szellemét idéző szélsőjobboldali Konföderáció jelöltje, Krzysztof Bosak 1,3 millió szavazatot kapott az első fordulón. Lehet ezt azzal magyarázni, hogy sok fiatalnak a dinamikus, fiatalos, jól beszélő jelölt tetszett, és nem a nézetei, amiben bizonyára van igazság. A felmérések azt is kimutatták, hogy e tábor csaknem fele július 12-én nem a hozzá ideológiailag közelebb álló Dudára szavazott, hanem Trzaskowskira, mert a szélsőjobb libertáriánus hívei nekik szimpatikus történelemszemlélete ellenére nem szeretik a központosító, államosító PiS-t. Ebben kevés szerepe volt annak, hogy a PO megpróbált udvarolni Bosak szavazóinak, amit sok támogatója rossz néven vett. De végül az várható, hogy inkább a kormánytábor fogja meghódítani ezt a tömeget, ahogy a hozzá kapcsolódó uszító focihuligánokat is sokszor fel- és kihasználták.

A katolikus egyház lelkesen csatlakozott Duda kampányához, benne a homofób őrjöngéshez a „gender” és az „LGBT-ideológia” ellen, elterelendő a figyelmet a ministránsfiúkat (és lányokat) tömegesen megrontó papokról és az őket bűjtató püspökökről. Itt azonban közbeszólhat Ferenc pápa, aki határozottabbá vált, és az egyik érintett püspököt a vizsgálat idejére kitiltotta a saját egyházmegyéjéből, nagy zavarba hozva ezzel a PiS-t és médiáját.

Egyszóval nem pusztán az történt, hogy a jobboldali köztársasági elnök a helyén maradt. Lengyelországban felgyorsítva és újult erővel folytatódik majd a jogállam lerombolása, az ellenzék pedig – én most úgy látom – tehetetlenül és saját levében főve fogja ezt nézni. Orbán Viktor tapsol.

„A kormány most lényegében ott folytathatja, ahol abbahagyta” – írta Mitrovits Miklós a lengyel elnökválasztásról írt kitűnő elemzésében. (*Világok harca, ÉS*, 2010/29., júl. 17.) Érdemes részletesebben megnézni, mit jelent ez. Előre jelzem: semmi jót.

Neki fognak esni az önkormányzatoknak. A 2018-as helyi választásokon folytatódott az a hagyomány, hogy a nagyobb városok kivétel nélkül ellenzéki vezetés alá kerültek. Náluk nincsenek megyei jogú városok, a magyar megyei kormányhivatal-vezetőknél nagyobb hatáskörű vajdák pedig megsemmisíthetnek

közgyűlési határozatokat és rendeleteket (az önkormányzat csak utólag fordulhat emiatt bírósághoz), továbbá a járvány ürügyén számos bevételtől fosztották meg a településeket, de a kormányzó Jog és Igazságosság Pártnak (PiS) ez nem elég. Egy kormányzati politikusa meghirdette: „szét kell verni a PO [Polgári Platform, a legnagyobb ellenzéki párt, amely 2007 és 2015 között kormányzott] kis helyi fejedelemségeit, amelyek ellenzékét képeznek az állammal szemben”. Ne lafacacázzunk velük! – figyelmeztetett. Például újra elővehetik a Duda elnök által megvétózott önkormányzati számvevőszék ötletét, amely pénzügyi hibákra hivatkozva leválthatta volna a polgármestereket. (Ez volt Duda egyetlen igazi vétója, mert a bíróságokról szóló törvények, amelyeket megfűrt, később mégis megszülettek. Itt talán a bázisát képező kistélepülések vezetőinek érdekeit védte.) Ehhez tudni kell: a lengyel jog szerint ha egy polgármester idő előtt távozik, nem a helyettese veszi át a szerepét az időközi választásig, mert az ő megbízatása is megszűnik, hanem kormánybiztos. Akkor is, ha a polgármester ellenzéki volt, és a képviselőtestület többsége továbbra is az. Lehet, hogy három hónap múlva újra ellenzéki győz, de addig a miniszterelnök által kinevezett komisszár mindenkit kirúghat a városházáról és a helyi cégek éléről.

Persze Duda megint vétózhat, és az ennek elutasításához szükséges háromötödös többsége nincs meg a PiS-nek. Van, aki azt gondolja: a második ciklusban már bátrabb és önállóbb lesz az államfő. De ez kevésbé valószínű. Nem ilyen alkat, továbbá öt év múlva is még csak 53 éves lesz. Harmadszor nem indulhat a választáson, és segítségre lesz szüksége, hogy mihez kezdjen.

A másik nagy téma: az igazságszolgáltatás további „reformja”, amelynek lényege, hogy a bírák még kiszolgáltatottabbá váljanak. Kormányhivatal ne veszítsen pert. Zbigniew Ziobro igazságügyi miniszter már most is a helyi bírói kar támogatása nélkül csereberélheti a bírósági vezetőket, akik meghálálják az előléptetést. Ő nevezi ki a fegyelmi biztosokat, akik egyre gyakrabban indítanak eljárást ítéletek tartalma vagy indoklása miatt is. Felettük a Legfelső Bíróság új fegyelmi kamarája áll, amelynek tagjait a sokak szerint alkotmányellenesen létrejött, mert nem a bírói kar, hanem a parlament által választott Országos Bírósági Tanács javaslatára – vagyis ténylegesen csak a PiS jelöltjei közül – nevezte ki Duda elnök, és akik jó része nem bíró volt. Az EU Bírósága előtt eljárás folyik, ezért a testület felszólította ezt a kamarát, hogy a döntésig függesse fel a működését, de hiába. A Legfelső Bíróság élén pedig néhány hete egy erősen vitatható jelölési folyamat után egy bírói állásába visszatért volt PiS-es miniszterhelyettes áll, mert a függetlenséghez ragaszkodó, ezért sokat támadott előző elnöknő megbízatása áprilisban lejárt. Duda nemrég en bloc lekommunizálta a bírókat, ami az idején nézve nevetséges. Igaz, lehet találni egy 68 éves LB-bírót, aki 30 évesen, pártonkívüliként részt vett ellenzékiek – első fokú, nem túl szigorú – elítélésében. De ezzel előjönni jókora képmutatás, amikor az elmúlt ciklusban a Szejm igazságügyi bizottságának PiS-es elnökeként az a Stanisław Piotrowicz vezényelte le az igazságszolgáltatás szétverését, aki ugyancsak 1982-ben ügyészként ellenzékieket vádolt, és pártvezetőségi tag volt.

A bíróságokat egyre jobban markában tartó miniszter egyúttal legfőbb ügyész is. Nem pusztán felügyeli a vádhatóságot, ahogy ez sok demokráciában szokás, hanem közvetlenül irányítja, bármilyen nyomozásba beleszólhat, utasításokat adhat. Például bírók ellen is. Ezen kívül szeptemberben lejár az előző parlament által választott, a mostani hatalom által gyűlölt és folyamatosan sértegetett ombudsman mandátuma. Nem lesz, aki különböző ügyeket bíróság elé vigyen, mert jó esély van rá, hogy az állampolgári jogoknak olyan biztosra lesz, aki nem hisz ezekben a jogokban. Hiszen Adam Bodnar ellen az volt a fő kifogás, hogy különböző kisebbségeket véd, pedig – ezt már én karikírozom, de csak egy kicsit – kizárólag a fehér, katolikus, lengyel hetero férfiakért kellett volna kiállnia.

„Repolonizáljuk a sajtót” – ez a következő ígéret. Az idegen tulajdon idegen érdeket szolgál, mert bírál, pedig becsületes lengyel hazafi csak a kormány támogatója lehet. Miközben az adófizetők nagyon sok pénzből működő, elvben közszolgálati rádió és televízió kísérletet sem tesz a tisztességes, pártatlan tájékoztatásra, a hatalomtól független média egy része valóban külföldi tulajdonban van. Például az amerikai Discoveryhez tartozó TVN, amelyet már nyíltan fenyegetnek, mert a kormánypárt szerint Dudával szemben volt inkorrekt és elfogult. Georgette Mosbacher amerikai nagykövetség ugyan anyatigrisként védi, de a 73 éves üzletasszony, aki Trump régi ismerőseként és lelkes republikánus pénzügyűjtőként,

diplomáciai tapasztalat nélkül került a tisztségébe, addig teheti ezt, amíg Washingtonból rá nem szólnak. Fenyegetik a svájci-német (Ringier-Axel Springer) tulajdonú *Onet* hírportált és a *Fakt* című bulvárlapot, az utóbbit azért, mert megírta a részleteket egy vitatott elnöki döntésről. „Nem a németek fogják megmondani, ki legyen az elnök!” – mennydörgött maga az érintett, a – természetesen lengyel – újságírók, szerkesztők pedig olyan üzeneteket kapnak, hogy „szemét hitlerista svábok, takarodjatok az országból!” Még bizarrabb, hogy Duda név szerint támadta a *Die Welt* tudósítóját, aki a saját lapjában írta azt, hogy Trzaskowski német szempontból jobb elnök lenne, mert nem támogatja a német háborús jóvátételi követelés elővételét 75 év után. Állítólag ez is befolyásolás volt. No de hány lengyel olvas *Die Weltet*? A „repolonizálás” módszere még nem ismert, de az országot alkotmányos tisztség nélkül ténylegesen irányító pártelnök, Jarosław Kaczyński szerint nemzeti tőkészek kezére kell juttatni a médiumokat.

Mindez azonban nem fog könnyen menni, mert a kormánytáboron belül is vannak ellentétek. A PiS igazából nem egyedül kormányoz, hanem két kisebb párttal, bár ez kifelé ritkán látszik, mert képviselők közös jelöltek voltak és közös frakcióban ülnek. Ám a mindössze ötfős képviselőházi többség csak az ő 18-18 képviselőjükkal van meg. Májusban a Jarosław Gowin vezette Megegyezés kényszerítette ki a járványra hivatkozva, hogy hivatalosan is elhalasszák a május 10-ére kitűzött, ám ellehetetlenült első elnökválasztási fordulót. Kaczyński azóta is bosszút liheg azért a megaláztatásért, hogy a semmibe vett „partnerrel” egyenrangúként kellett egyezkednie. Ráadásul a valaha PO-s, a Tusk-kormányból átállt Gowin ellenzi az önkormányzatok és a média bedarálását, bár kormányt buktatni nem akar. Egyes hírek szerint folyik az áskálódás, hogy a miniszterelnök-helyetteségről lemondott politikust a pártja éléről is eltávolítsák. A paletta másik szélén a már említett Ziobro Szolidáris Lengyelországa található, amely sokkal drasztikusabban folytatná a „reformokat”. Ám ő időnként Dudával is ellentétben van, a 71 éves Kaczyński pedig gyanakodva figyeli a hataloméhesen nyomuló 50 évest, mert bár arról ellentmondó hírek járnak, hogy megtartja-e a formális pártelnökséget, a hatalmát tényleg feladni biztosan nem akarja.

Bajban van az ellenzék is. Hiába, hogy vesztes eddig még soha nem szerzett 10 milliónál több szavazatot, egy elnökválasztáson nincs ezüstérem. Rafał Trzaskowskit most ünneplik, hogy végre megszületett az ellenzék karizmatikus vezére, Tusk utódja. Ő hol azt mondja, hogy vállalja a kihívást, és állampolgári mozgalommá szélesíti a pártját, hol pedig azt, hogy nem lesz félállású főpolgármester, és Varsó vezetőjeként teljesíti, amit vállalt. A kettő aligha egyeztethető össze, emellett egy nagyváros élén mindig el lehet követni – vagy a PiS rá tud fogni – annyi hibát, hogy az gyengítse a hitelét. Emellett a PO-nak van egy elnöke is, Borys Budka, aki most a párt átszervezéséről beszél, és ki tudja, meddig viseli el Trzaskowski árnyékát. Van továbbá egy volt pártelnök, a házelnök, külügy- és belügyminiszteri tisztséget is megjáró híres kavaró, Grzegorz Schetyna, aki szintén biztosan szót kér. Elemzők figyelmeztetnek, és igazuk van: a 10 millió ember nem Trzaskowskira szavazott, hanem Duda ellen. A főpolgármester túl nagyvárosi, túl liberális és túl értelmiségi a többség számára. Nem volt hatástalan a gyűlöletkampány, amely őt nemzetárulónak, zsidó- és németbérencnek, istentagadónak, a szexuális kisebbségekre is érvényes tolerancia és diszkriminációmentesség hirdetése miatt perverz gyermekmegrontónak mutatta be. A pártnak át kell továbbá gondolnia szociálpolitikáját és viszonyát a „kisemberekhez”, mert a PiS sikerének titka ebben rejlik.

Az ellenzék összefogása a 2019-es szejmválasztáson kudarcot vallott. Az egyéni kerületeken alapuló szenátusban ugyan sikerült egyetlen szavazatnyi többséget szerezni, és ez a PiS mesterkedései ellenére még mindig megvan, de a felsőház csak késleltetni tudja a törvényeket 30 napig, több ereje nincs. A leszerepelt potenciális partnerek sértődötten duzzognak. Például a Parasztpárt, amely az elmúlt 30 évből 15 évig kisebbik partnerként kormányon volt hol baloldali, hol jobbközép párt mellett, de elnöke, a 38 éves Władysław Kosiniak-Kamysz az első fordulóban szégyenletes 2,4 százalékon végzett, és ezután nem törte össze magát, hogy Trzaskowski mellé álljon. Vérgig van sértve a baloldal is. Bár a magyar MSZP-hez hasonlítható, 1993–1997 és 2001–2005 között kormányzott SLD tavaly nagy bravúrként visszajutott a Szejmbe, ahonnan 2015-ben kiesett, most nem saját jelöltet indított. Ám az „összbaloldali” Robert Biedroń, aki másfél éve a Tavasz nevű pártot óriási ambíciókkal, a „régii” baloldallal szemben indította el, ám azt

hamar lerombolta, és kényszerűen bekullogott az SLD szárnyai alá, mindössze 2,2 százalékot kapott. Az SLD vezetői most Trzaskowskiékát támadják keserűen, a PiS nagy örömeire.

Nagy kérdés, hogy mi lesz a pártháttér nélkül, függetlenként 2,7 millió szavazatot gyűjtött Szymon Hołownia katolikus író, tévészemélyiség további sorsa. A második forduló előtt nagyon bágyadtan támogatta Trzaskowskit, amit sokan a szemére is vetnek, de szerinte a két nagy párt egykútya, ő valami újat akar. Társadalmi, állampolgári mozgalmat indít, amiből persze előbb-utóbb párt lesz, de nehéz megjósolni, milyen. Egyelőre adományokból működteti a mozgalom csíráit, magánvagyonát felemésztette a kampány.

Az 1930-as évek fasisztoid alakulatainak szellemét idéző szélsőjobboldali Konföderáció jelöltje, Krzysztof Bosak 1,3 millió szavazatot kapott az első fordulóban. Lehet ezt azzal magyarázni, hogy sok fiatalnak a dinamikus, fiatalos, jól beszélő jelölt tetszett, és nem a nézetei, amiben bizonyára van igazság. A felmérések azt is kimutatták, hogy e tábor csaknem fele július 12-én nem a hozzá ideológiailag közelebb álló Dudára szavazott, hanem Trzaskowskira, mert a szélsőjobb libertáriánus hívei nekik szimpatikus történelemszemlélete ellenére nem szeretik a központosító, államosító PiS-t. Ebben kevés szerepe volt annak, hogy a PO megpróbált udvarolni Bosak szavazóinak, amit sok támogatója rossz néven vett. De végül az várható, hogy inkább a kormánytábor fogja meghódítani ezt a tömeget, ahogy a hozzá kapcsolódó uszító focihuligánokat is sokszor fel- és kihasználták.

A katolikus egyház lelkesen csatlakozott Duda kampányához, benne a homofób őrjöngéshez a „gender” és az „LGBT-ideológia” ellen, elterelendő a figyelmet a ministránsfiúkat (és lányokat) tömegesen megrontó papokról és az őket bűjtató püspökökről. Itt azonban közbeszólhat Ferenc pápa, aki határozottabbá vált, és az egyik érintett püspököt a vizsgálat idejére kitiltotta a saját egyházmegyéjéből, nagy zavarba hozva ezzel a PiS-t és médiáját.

Egyszóval nem pusztán az történt, hogy a jobboldali köztársasági elnök a helyén maradt. Lengyelországban felgyorsítva és újult erővel folytatódik majd a jogállam lerombolása, az ellenzék pedig - én most úgy látom - tehetetlenül és saját levében főve fogja ezt nézni. Orbán Viktor tapsol.